

BARN-UNGA-SAMHÄLLE

Examensarbete i fördjupningsämnet Barndom och lärande

15 högskolepoäng, grundnivå

Att möta flerspråkighet i förskolans undervisning

To meet multilingualism in preschool education

Cecilia Jönsson

Jonathan Ringström

Förskollärarexamen 210 hp

Datum för slutseminarium 2019-06-03

Examinator: Thom Axelsson

Handledare: Linda Palla

Förord

Som blivande förskollärare upplever vi en oro kring hur ska vi utmana varje barn utifrån deras förutsättningar och behov för att garantera en likvärdig undervisning för alla barn. Därför har vi valt att skriva om just flerspråkighet utifrån läroplanens undervisningsbegrepp. Vi har tillsammans producerat studiens alla delar i ett nära samarbete. Vi vill rikta ett stort tack till de förskollärarna som medverkat i vår studie. Vi vill tacka Linda Palla, vår handledare för att hon trodde på oss. Vi vill även tacka våra nära och kära för att ni stått ut med oss under denna tid. Marina Karlsson, tack för att du fick oss att fullfölja detta.

Ett sista ord, tack mamma för att du överlevde ♥

Cecilia och Jonathan

Sammanfattning

Sverige är ett mångkulturellt samhälle där det talas många olika språk och trots den språkliga mångfalden sker enligt (Cummins, 2017) undervisningen på svenska. Syftet med denna studie är att synliggöra hur förskollärare arbetar med flerspråkighet utifrån läroplanens undervisningsbegrepp. Empirin har samlats in genom kvalitativa intervjuer med fem förskollärare som arbetar inom ett mångkulturellt område. Det insamlade materialet har sedan analyserats med hjälp av ett normkritiskt perspektiv som teoretisk utgångspunkt. Resultatet visar att förskollärare känner sig osäkra kring sin kunskap i att undervisa flerspråkiga barn samt att de saknar förutsättningar i att bedriva en likvärdig undervisning. I resultatet blir det även synligt att förskollärarna upplever att det är upp till varje enskild pedagog och dess vilja när det kommer till att bedriva undervisning med en flerspråkig barngrupp. De strategier och metoder förskollärarna beskriver att de besitter är något de fått från erfarenhet och eget engagemang.

Nyckelord: Flerspråkighet, Flerspråkig undervisning, Förskola, Förskollärare, Modersmål, Undervisning

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	6
1.1 Syfte och frågeställningar.....	7
1.2 Begrepp.....	7
2. Tidigare forskning.....	9
2.1 Flerspråkighet i Förskolan.....	9
2.2 Undervisning i en förskolekontext.....	10
2.3 Att möta flerspråkighet.....	11
2.4 Relationen mellan tidigare forskning och denna studie.....	11
3. Teoretisk utgångspunkt.....	13
3.1 Vad är normer.....	13
4. Metodval.....	15
4.1. Urval och genomförande.....	15
4.2 Etiska överväganden.....	16
5. Resultat och analys.....	18
5.1 Förskollärares förutsättningar.....	18
5.2 Kultur och identitet.....	20
5.3 Barns förutsättningar.....	22
5.4 Strategier och pedagogiska metoder.....	23
5.5 Vi och dom.....	26
6. Diskussion.....	27
6.1 Förskollärares förutsättningar.....	27
6.2 Kultur och identitet.....	28
6.3 Strategier och metoder för att möta barns förutsättningar.....	29
6.4 Vi och dom.....	30
6.5 Metoddiskussion.....	30

7. Avslutning.....	32
8. Referenslista.....	33
9. Bilaga.....	36

1. Inledning

I läroplanen för förskolan (Lpfö 2018) skrivs det fram att barn med ett annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Trots att Sverige idag är ett mångkulturellt samhälle där det talas och skrivs på 150 olika språk (Salmson och Ivarsson, 2015) sker undervisningen i förskolan på svenska (Cummins, 2017). Enligt skollagen (2010:800) ska utbildningen vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas men samtidigt ta hänsyn till alla barns olika förutsättningar och behov. Förskolan är en institution som enligt styrdokumentet ska synliggöra fler språk än bara svenska för att stimulera barns språkutveckling. Flerspråkigheten har ökat i takt med människors ökade rörlighet (Otterup, 2018). Allt eftersom antalet flerspråkiga barn ökar är det förskolans uppgift att stödja varje barns rätt till språkutveckling inom både det svenska språket och sitt modersmål (Lpfö 18). Att som förskollärare uppnå de strävansmål som förskolans styrdokument innefattar kräver kunskap för språkanvändningen hos flerspråkiga barn i gruppen (Kultti, 2014). Kunskap och strategier för att kunna möta varje enskilt barn utifrån deras förutsättningar och behov, framförallt i en tid där globaliseringen är ett faktum. Det finns en språknorm inom undervisning i svensk skola då undervisningen utgår från svenska och flerspråkighet ses som ett undantag (Cummins, 2017). Det får oss att fundera kring hur de praktiska utmaningarna i förskolan påverkar undervisningen i en mångkulturell kontext och hur situationen ser ut inom förskolan. Vid en sökning av tidigare forskning inom forskningsfältet fann vi en del forskning som vi kunde förhålla oss till när det kom till undervisning och flerspråkighet som analyserats utifrån olika teoretiska perspektiv. Cummins (2017) hävdar att vi bör utgå från flerspråkighet och mångkultur i samhället för att konstruera nya normer för att nå målsättningarna kring utbildning i styrdokumentet för alla barn oavsett språk och kultur. Även Otterup (2018) anser att skolan inte tar tillvara på flerspråkighet och använder den i undervisningssituationer. Genom att inta ett normkritiskt perspektiv hoppas vi med denna studie kunna bidra till kunskapsutvecklingen och bidra med nya perspektiv kring flerspråkighet utifrån läroplanens undervisningsbegrepp. Eftersom undervisning upplevs vara ett nytt begrepp i förskolans styrdokument är det av högsta relevans att lyfta detta ämne och diskutera det utifrån förskollärarnas perspektiv.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att synliggöra hur förskollärare arbetar med flerspråkighet utifrån läroplanens undervisningsbegrepp. Utifrån syftet har vi formulerat följande frågeställningar.

- Hur beskriver förskollärare undervisningsuppdraget med fokus på flerspråkighet?
- Vilka pedagogiska metoder säger sig förskollärare använda sig utav för att möta flerspråkiga barn?

1.2 Begrepp

Vi kommer nedan att förklara studiens centrala nyckelbegrepp. Det är nedanstående begreppsbeskrivningar vi sedan hänvisar till när vi använder begreppen i studien.

Nationalencyklopedin (2019) definierar flerspråkighet med följande ord: ”*Användning eller behärskning av flera språk.*” När vi i studien nämner flerspråkighet menar vi barn eller förskollärare som använder eller behärskar fler än ett språk.

I Skollagen 1 kap. 3 § (2010:800) definieras undervisning följande; ”sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden”. I läroplanen (2018, s.7) står det att ”Undervisning innebär att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning, och syftar till utveckling och lärande hos barnen. Undervisningen ska utgå från ett innehåll som är planerat eller uppstår spontant eftersom barns utveckling och lärande sker hela tiden. Förskollärare ska ansvara för det pedagogiska innehållet i undervisningen och för att det målinriktade arbetet främjar barns utveckling och lärande. Förskollärare har därmed ett särskilt ansvar i utbildningen som arbetslaget genomför gemensamt”. Nationalencyklopedin (2019) definierar undervisning med följande ord: ”meddelande av kunskaper; jämför pedagogik”. Thulin och Jonsson (2018, s.105) skriver att ”undervisning förutsätter en lärare som har förmågan att i en ömsesidig kommunikation med barn skapa kopplingar mellan barns perspektiv och ny kunskap i riktning mot ett mål”. Vi kommer också använda oss utav Vallberg Roth, Holmberg, Palla,

Stensson och Tallberg Bromans (2016, s.37) definition av undervisning som de beskriver att ”undervisning är ett begrepp som avser målstyrda processer och som förutsätter förskollärare i förskolan”. När vi nämner begreppet undervisning i studien refererar vi till ovanstående beskrivning av begreppet undervisning.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer vi lyfta för vår studie relevant tidigare forskning och litteratur för att sedan avslutningsvis sätta det i relation till vår egen. När vi sökte efter tidigare använde vi oss av följande vetenskapliga databaser; [Education Research Complete](#), [ERC](#), [ERIC via EBSCO](#), [Google Scholar](#), [Libris](#), [Nordic Base of Early Childhood Education and Care \(NB-ECEC\)](#), [Libsearch](#) och [SwePub](#) där vi använde vi oss utav våra nyckelord; barn, bilingual, education, early childhood education, flerspråkighet, flerspråkig undervisning, förskola, language teaching, multilingual, multilingualism, pedagogy, preschool, preschool education, teaching och undervisning.

2.1 Flerspråkighet i förskolan

Kultti (2012) har i sin studie utgått utifrån ett sociokulturellt perspektiv när hon analyserat vilka villkor som ges för yngre flerspråkiga barns språkliga och kommunikativa utveckling och deras deltagande i olika aktiviteter. Studiens resultat visar på att andra språk än svenska görs osynliga genom normer, sätt att tala, deltagarnas kunskaper, förväntningar och förutsättningar. Resultaten Kultti (2012) fått tyder också på att det är svenskan som är ett normspråk i språkmiljön där hon skriver fram att deltagare har olika kunskaper och erfarenheter. Resultatet tyder på att svenska upprätthålls som ett normspråk i språkmiljön där deltagare har olika kunskaper och erfarenheter. Kultti (2012) betonar att tillämpningen av flera språk inte synliggörs i hennes material och att svenskan som normspråk kan vara ett sätt att marginalisera kommunikation på andra modersmål än svenska.

Skans (2011) undersöker pedagogers arbete på en flerspråkig förskola utifrån didaktiska frågor. Studiens resultat visade bland annat att pedagogerna arbetade med barns kommunikation och språkutveckling i helgrupp vilket minskade kommunikationen till varje enskilt barn som individ, då en kommunikation i helgrupp mest består av frågor till barnen och svar från barnen. Skans (2011) beskriver också att pedagogerna som deltagit i hans studie medvetet arbetar med barns språkutveckling i de sammanhang som de själva planerat att arbeta med språk. Han lyfter också att de pedagoger som är tvåspråkiga och kan barnets modersmål använder svenskan som huvudspråk för att sedan språkväxla och ta till barnets modersmål för att förklara något barnet

inte förstått. Pedagogerna använder sina språkkompetenser som strategi för att möta barnen och utveckla både svenska språket och deras modersmål. Skans (2011) menar också på att det blir en kvalitativ skillnad i hans studie då de barn som har ett annat modersmål än vad pedagogerna behärskar inte får möjlighet till samma tvåspråkighet som de barn vars pedagoger kan deras modersmål.

2.2 Undervisning i en förskolekontext

Thulin och Jonsson (2018) har utgått ifrån ett utvecklingspsykologiskt perspektiv i sitt syfte att bidra till diskussionen om undervisningsbegreppets innebörd i ett förskoleperspektiv. Det framgår i deras studie att förskollärare enligt Skolinspektionens granskningar känner sig obekväma med begreppet undervisning samt att omsätta det till praktik i förskolan. De skriver även att undervisning kan vara både spontan undervisning och planerad undervisning samt att det är den miljön barn befinner sig i som skapar förutsättningar för barns utveckling och lärande. Artikeln visar också på att för att undervisning i spontan situation ska ske krävs det att man som pedagog har kunskap i att fånga nuet och en förmåga att etablera en ömsesidig samtidighet i kommunikationen.

Vallberg Roth, Holmberg, Palla, Stensson och Tallberg Broman (2016) har i sin rapport som är ett treårigt Fou-projekt där deltagarna fick besvara ett reflektionsdokument i början (2018) och i slutet (2019) samlat in förskollärares och förskolechefers skriftliga beskrivningar i frågor om undervisning och sambedömning då de anser att det finns behov av att klargöra hur undervisning kan ske i förskolan. I sin rapport använder de kritisk didaktik som analysgrund. I deras material framgick det att förskollärare kände sig obekväma med begreppet undervisning och i hur det överförs till praktiken. Förskollärare svarade även att de inte använde sig utav begreppet undervisning i förskolan utan mer av begreppet lärande. 2019 kom andra delen av rapporten ut där man ser markanta skillnader i förskollärares relation till begreppet undervisning. I Vallberg Roth, Holmberg, Palla, Stensson och Tallberg Broman (2019) finns det inte längre ett avståndstagande hos förskollärare till begreppet undervisning utan det är mer framträdande i deras beskrivningar.

2.3 Att möta flerspråkighet

Cummins (2017) skriver i sin bok att det finns en språknorm inom undervisning, språknormen baseras på att undervisningen utgår från det svenska språket och flerspråkiga elever ses som ett undantag. För att bemöta flerspråkigheten har tillägg gjorts i läroplanen såsom modersmålsundervisning, tolkar och specialiserade andraspråklärare. Dessa tilläggen blir inte alltid effektiva eftersom det missas att möta elevernas behov. Språknormen blir därför problematisk i ett sammanhang där verkligheten präglas av flerspråkiga elever i de svenska skolorna. Cummins (2017) hävdar att språknormen påverkar undervisningsmetoderna i en flerspråkig kontext och beskriver att metoderna måste förändras för att uppnå en version av likvärdig undervisning. Lärarnas möjligheter för att kunna ta till sig relevant vetenskaplig kunskap inom flerspråkighet förklarar Cummins (2017) tillhör den ”begränsade formella möjligheten”. Vilket betyder att ansvaret ligger på lärarna själv att söka kunskap och skaffa sig erfarenheter inom området. Cummins (2017) menar på att flerspråkighet och mångkultur måste vara en utgångspunkt i samhället samt att nya normer måste konstrueras för att målsättningarna kring utbildning i Sverige ska vara likvärdig för alla barn oberoende språk och kultur. Palla och Vallberg Roth (2018) undersöker i sin rapport vad som kännetecknar språk, kommunikation och flerspråkighet i förskola. Resultatet visar att förskollärarna och cheferna menar att det som kan känneteckna undervisning är att barnen kan ses som resurs och använda deras olika språk och kulturer i verksamheten.

2.4 Relation mellan tidigare forskning och denna studie

I den tidigare forskningen och litteraturen som vi beskrivit ovan framgår det att andra språk än svenska görs osynliga genom normer och att det är svenska som är normspråk i språkmiljön på förskolan (Kultti, 2012). Problematiseringen av att förskollärare som är flerspråkiga ger vissa barn möjlighet till fler språk då de kan barnets andra språk, det blir då kvalitativa skillnader mellan barns undervisning och tillgång till mer än ett språk på förskolan (Skans, 2011). Begreppet undervisning har tidigare undvikits av förskollärare då begreppet associerats med skolifiering och en rädsla i hur det omsätts till praktiken. I Vallberg Roth, Holmberg, Palla, Stensson och Tallberg Bromans (2018) senaste rapport visar materialet på att begreppet

undervisning blivit mer synligt i förskollärarnas beskrivningar efter den treåriga fortbildningen kring undervisning och sambedömning. Inom forskningsfältet finns det mycket forskning kring undervisning och flerspråkighet utifrån olika teoretiska perspektiv men tidigare forskning har ej belyst begreppen utifrån ett normkritiskt perspektiv. I nya läroplanen 2018 har undervisningsuppdraget förtydligats därför vill vi fokusera på att sammanföra begreppen flerspråkighet och undervisning för att belysa det utifrån ett normkritiskt perspektiv.

3. Teoretisk utgångspunkt

I detta kapitel presenteras vår teoretiska infallsvinkel samt de begrepp vi kommer analysera studiens empiri utifrån. Vi valde att i denna studie utgå från ett normkritiskt perspektiv för att analysera vår empiri. Det gör vi för att bidra med en ny infallsvinkel på undervisning i relation till flerspråkighet. I tidigare forskningskapitlet lyfter vi forskning kring flerspråkighet och undervisning som inte specifikt fokuserar på normkritik även om det finns en rådande språknorm i förskolan (Cummins, 2017). För att fördjupa oss i problemet blir normkritiskt perspektiv ett verktyg för att tolka de intervjuade förskollärarnas perspektiv på undervisningsbegreppet kopplat till flerspråkighet i förskola. Genom att synliggöra hur förskollärarna uttrycker sig om undervisningsmetoder kan vi få syn på normer som påverkar flerspråkiga barns möjligheter till likvärdig undervisning. Ett perspektiv som kritiskt granskar maktordningar genom att synliggöra hur olika normer påverkar och bygger upp maktordningar. Det är ett perspektiv som flyttar fokus från det som faller utanför normen och fokuserar på att synliggöra de faktorer som konstruerar normen, hur språkbruk inkluderar eller exkluderar. På vilka grunder som grupptillhörighet skapas, hur människor inkluderas eller utesluts.

3.1 Vad är normer

Lövkrona och Rejmer (2016, s.134) definierar normer som ”idéer, oskrivna regler om vad som anses vara normalt och onormalt och byggs av föreställningar och värderingar som skapar förväntningar på individers beteende, utseende eller livsstil.” Normer påverkar hur individer positionerar sig socialt och blir kategoriserade efter grupptillhörighet. Därmed påverkar normer i undervisningen barns möjligheter att tillägna sig kunskaper. Lövkrona och Rejmer (2016, s.135) kopplar normer till makt genom att den sociala praktiken, den sociala praktiken utgörs i vår undersökning av förskolan, ”det vill säga den vardagliga kunskapen och förståelsen av världen, våra föreställningar och förgivet taganden, kontinuerligt skapar hierarkier som ger upphov till över- och underordning.” ”Normer är sammanfattningsvis grunden för diskriminering, trakasserier och kränkningar eftersom alla inte passar in i den rådande normen, till exempel på

grund av klasstillhörighet, en funktionsnedsättning, etnicitet, ålder, sexuell läggning, könsidentitet eller kön” (Lövkröna och Rejmer, 2016 s.135).

I kapitel 2.1 Normer och värden står det i Läroplanen för förskolan (2018, s.12) att ”Förskolläraren ska ansvara för att barnen får sina behov respekterade och tillgodosedda och får uppleva sitt eget värde, tillämpa ett demokratiskt arbetssätt där barnen aktivt deltar, aktivt inkludera ett jämställdhetsperspektiv så att alla barn får likvärdiga möjligheter till utvidgade perspektiv och val oavsett könstillhörighet, utveckla normer och förhållningssätt för arbetet och samvaron i barngruppen.”

Med hjälp av ett normkritiskt perspektiv kan vi beskriva hur undervisningsmetodernas skapar, reproducerar eller upprätthåller språknormen i förskolan (Björkman och Bromseth, 2019).

Salmson och Ivarsson (2015) skriver att ett toleransperspektiv kan kopplas till en maktaspekt som innebär att det är den som är inom normen som har makten att tolerera den som står utanför normen. Det som är problematiskt med ett toleransperspektiv är att den som tolereras inte hamnar inom normen utan istället i ett så kallat toleransrum där det är den som tolererat bestämmer ramarna och besitter även då en toleransmakt.

När man arbetar med normer kan man inta ett intersektionellt perspektiv för att förstå samband mellan olika interagerande faktorer. Björkman och Bromseth (2019) skriver i sin bok att intersektionalitetsteorier undersöker hur olika maktrelationer konstrueras utifrån normer och vilka effekter det får på individer. Med ett intersektionellt perspektiv kan vi få syn på normskapande processer och granska processerna och genom att rikta blicken mot de grupper som marginaliseras, framträder en norm som kontrast till de marginaliserade, de andra. I vår studie riktar vi perspektivet mot språknormen i förskolan genom att inta ett intersektionellt perspektiv för att förstå samband mellan olika interagerande faktorer. Detta hjälper oss att få syn på hur undervisning i förskolan påverkar flerspråkiga barns möjlighet till likvärdig undervisning.

Genom att inta ett inkluderingsperspektiv kan

Genom att inta ett inkluderingsperspektiv görs alla barnen delaktiga oavsett språk och kultur. När barnen inte inkluderas sätts den vuxna i en maktposition där den försöker leda barn mot önskvärt beteende (Salmson och Ivarsson, 2017). Inkluderings perspektivet skapar en gemenskap där olikheter ses som möjligheter.

4. Metodval

Enligt (Larsen, 2009) lämpar sig en kvalitativ metod bäst för att nå ett djup och att metoden är bra för att ge en helhetsförståelse kring det som undersöks. Genom att använda sig utav olika forskningsmetoder får man fram olika sorters material och utifrån vår frågeställning är kvalitativa intervjuer mest lämpade för att svara på vårt syfte. När vi i vår studie använder oss utav kvalitativ metod är det viktigt att vi förhåller oss neutralt då en kvalitativ studie enligt Alvehus (2013) även är en tolkande studie. Med kvalitativa intervjuer ges förskollärarna möjlighet att utförligt beskriva sitt perspektiv på frågorna och utveckla sina resonemang i en delvis fri riktning. Studiens intervjufrågor består av fyra målinriktade frågor för att hjälpa oss att få en djupare förståelse kring vårt forskningsproblem. Intervjufrågorna är skapade för att svara till studiens två frågeställningar. Det som beskrivs av de intervjuade kan då kodas för att analyseras djupare tack vare den kvalitativa intervjumetoden. Kvalitativ metod medför en negativ effekt, nämligen intervjueffekten. Intervjuaren påverkar intervjusvaren genom sin närvaro i rummet då den intervjuades svar kan sträva efter att imponera på eller visa kunskap för intervjuaren. Med tanke på intervjueffekten har vi valt att genomföra semistrukturerade intervjuer där vi formulerat breda intervjufrågor för att förskollärarna ska kunna prata fritt utifrån sina tankar kring undervisning och flerspråkighet men med följdfrågor kan vi fokusera deras beskrivningar till det vi undersöker. Eftersom vi har ett förståelsesyfte kommer vi att ställa följdfrågor i intervjuerna för att förtydliga vad de intervjuade förskollärarna tänker och hur de resonerar kring begreppen. I diskussionsavsnittet kommer vi sedan även diskutera vårt metodval.

4.1 Urval och genomförande

I förskolans nya läroplanen 2018 skrivs det fram att ansvaret för undervisningsuppdraget vilar på förskollärarna. Därför valde vi att endast intervjua förskollärare. Då studien är avsedd för att skapa förståelse för hur förskollärare arbetar med flerspråkighet utifrån undervisningsbegreppet valde vi att intervjua förskollärare som arbetar i en flerspråkig kontext. Vi valde att intervjua fem förskollärare som arbetar på olika förskolor, har olika åldrar samt arbetat olika länge för att resultatet skulle kunna gå att generalisera inom området. Tre av de intervjuade förskollärarna är

tvåspråkiga då de behärskar svenska och engelska. De andra två förskollärarna behärskar tre språk då de förutom svenska och engelska även kan ytterligare ett språk. Då vi har en förkunskap om vilka områden som är mångkulturella kunde vi direkt söka upp förskolechefer på förskolor inom det området. Vi började med att ta kontakt med förskolechefer på flerspråkiga förskolor där vi förklarade att vi sökte förskollärare som ville medverka i en studie kring flerspråkighet utifrån undervisningsbegreppet. Efter chefernas godkännande kunde vi sedan ta kontakt med förskollärarna för att förklara lite mer kring studien samt att vi mailade ut samtyckesblanketterna. När vi intervjuade förskollärarna använde vi oss utav en diktafon för att spela in hela intervjun. Varje förskollärare intervjuades vid ett tillfälle och intervjuerna varade mellan tjugo minuter och en timme. Intervjuerna transkriberades sedan från ljud till text för att lättare kunna analysera materialet. Intervjuerna strukturerades utifrån de fyra intervjufrågorna som vi så att förskollärarna kunde ta god tid på sig och svara utförligt på en fråga åt gången. När de intervjuade hade pratat färdigt ställde vi följdfrågor för att fokusera intervju svaren mot de begrepp som studien handlar om och för att ge möjlighet att viderutveckla resonemang. Vi analyserade sedan empirin enligt innehållsanalysprocess (Larsen, 2009) och den insamlade empirin gjordes till text genom transkribering för att sedan koda. Koderna klassificerades i kategorier som låg till grund för sortering av empirin. Därefter granskades empirin och teman kunde identifieras. De teman som vi identifierade genom empirin jämfördes med tidigare forskning och analyserades genom ett normkritiskt perspektiv för att tillföra ny kunskap.

4.2 Etiska övervägande

Studien utgick från vetenskapsrådets forskningsetiska principer (2002) där vi utgick ifrån de fyra huvudkraven. *Informationskravet* där de som intervjuades informerades om syftet med studien och vad det är tänkta att intervjuas kring samt att de när som helst får lov att avbryta sin medverkan i vår undersökning. Denna information gavs i samtyckesblanketterna samt muntligt innan intervjuerna genomfördes. *Samtyckeskravet*, vi delade ut samtyckesblanketter till de förskollärare som intervjuades och samlade sedan in dem innan vi påbörjade våra intervjuer. *Konfidentialitetskravet*, uppgifterna av studiens deltagare behandlas konfidentiellt och personuppgifter förvaras så obehöriga ej kan ta del av dem och intervjuerna avpersonifieras i transkriberingen så att det inte går att spåra förskolorna eller de deltagande förskollärarna.

Nyttjandekravet, uppgifterna som vi samlat in från deltagarna i studien kommer endast att användas för vårt forskningsändamål och efter avslutad studie kommer samtliga uppgifter att förstöras.

5. Resultat och analys

I kommande kapitel kommer vi presentera vårt resultat samt analysera resultaten utifrån ett normkritiskt perspektiv. När vi kodade vårt material hittade vi fem centrala teman som vi har använt oss utav för att analysera resultatet inom.

5.1 Förskollärares förutsättningar

Flera av de intervjuade förskollärarna svarade i intervjuerna att de saknar kunskap och stöd i att bedriva undervisning med flerspråkiga barn när vi frågar dem hur de ser på sina förutsättningar i att bedriva undervisning med flerspråkiga barn. De beskriver att de inte fått den typ av utbildning som krävs för att skapa rätt förutsättningar för att undervisa barn som är flerspråkiga. Utifrån den beskrivningen kan det ses som att alla barn inte får samma förutsättningar på förskolan. Vi tolkar även deras beskrivningar som att de känner en oro kring att de inte kan möta alla barn i deras olika språk. Det framgår också i intervjuerna att även om man som förskollärare är flerspråkig så är det omöjligt att lära sig alla språk och att de önskar någon form av material eller utbildning som kan stärka deras förutsättningar. Citatet nedan visar på att förskollärare 4 upplever att förutsättningarna för att bedriva en likvärdig undervisning har legat på pedagogerna.

”Förutsättningarna har legat på oss pedagoger och om vi har haft ett intresse för att bedriva den typen av undervisning annars har det inte skett så mycket faktiskt” (Förskollärare 4)

Förtydligandet av undervisningsuppdraget i läroplanen har inte gett förskollärarna ökade förutsättningar vad gäller flerspråkighet utan endast ett uppdrag som de beskriver att de har svårt att genomföra utan ytterligare kompetens.

”Jag tänker att jag kan inte så många språk som en annan pedagog som kan många olika språk” (Förskollärare 2)

Intervjusvaren visade på att kollegors språkkompetenser ses som en tillgång av förskollärarna men alla de intervjuade förskollärarna uttryckte sin begränsade förmåga. De pedagoger som talar samma språk som några av barnen blir ett tillägg till den yrkesmässiga kompetensen. Att inte

kunna barnens språk blir en normalitet och adekvata språkkunskaper för att möta barnens flerspråkighet blir normbrytande.

”Vi har faktiskt ett barn här på förskolan som inte kan svenska och jag kan inte barnets modersmål... man känner att man saknar någon plats, typ skolverket. Material till flerspråkiga barn på exempelvis skolverket där man kan klicka i vad man söker och vilket språk, så finns färdigt material.” (Förskollärare 3)

Citatet ovan visar på att det kan bli svårt att ha ett inkluderande förhållningssätt då språk och makt hör samman. Material, utbildning och fortbildning efterfrågas men undervisningsansvaret är ändå förskollärares och att uttrycka att man inte kan utföra undervisningsuppdraget blir att erkänna sitt eget misslyckande trots att förskollärarna inte kan påverka förutsättningarna som ges av strukturer utanför förskolan så som Skolverket, kommuner och förskollärarytbildningen. Även om förskollärare beskriver att de saknar både tid och kunskap för att bedriva undervisning med flerspråkiga barn så lyfter de ändå de förutsättningar de faktiskt har.

”Jag tar hjälp av kollegor och även vänt mig till föräldrar som har modersmålet, även när det kommer till information för att få ut information” (Förskollärare 1)

De förutsättningar förskollärarna benämner är litteratur på olika språk, bibliotek, digitala hjälpmedel, teckenspråk, TAKK, kroppsspråk, föräldrar och pedagogers språkkunskap. Dock har mycket av kunskapssökandet och anpassningen av dessa förutsättningar förväntats göras av förskolläraren utan upplevd utbildning och kunskap kring det. De satsningar som görs är ofta breda och inte riktade mot flerspråkighet utan generella insatser för att stötta där det anses behövas. Det gör att flerspråkighet faller utanför en språknorm och då ses som ett undantag. Risken är att flerspråkighet inte blir den tillgång som den borde vara.

”Man kanske behöver se över vilka områden och sätta in rätt resurser där kring det mångkulturella och då menar jag resurser kring då kanske föreläsningar med just undervisning, mångkulturellt kontra då hur man kan men också titta lite mer på kulturens betydelse och miljöns betydelse, man kanske kan göra det tydligare” (Förskollärare 4)

Citatet ovan visar på att det är upp till enskilda förskollärares intresse att skapa förutsättningar. De förutsättningarna som skapas beskrivs mer som särskilda satsningar eller tillägg än som generella förhållningssätt i undervisningen

”Föräldrasamarbete har en stor roll då vi kan fråga föräldrarna om ord som barnen har sagt” (Förskollärare 3)

Utifrån citatet ovan synliggörs det att föräldrarna kan ses som en tillgång för att öka barnens förutsättningar för språkutveckling i sitt modersmål. Dessutom kan förskolan bygga nya mer inkluderande normer genom visa intresse för flerspråkighet och mångkultur.

5.2 Kultur och identitet

I våra intervjuer har förskollärare lyft orden identitet och kultur otaliga gånger. När vi frågar förskollärarna om det är viktigt att lyfta kultur och identitet i sin undervisning med flerspråkiga barn är de flesta överens om att det är en grundpelare i barns språkutveckling.

”Jag tror att man behöver hämta in det mångkulturella mer i undervisningen, belysa det mer än vad man redan gör...Samtidigt kan vi ju inte komma ifrån att vi måste behärska det så det är en kullerbytta hur man tänker kring det” (Förskollärare 4)

Att svenska är språknormen blir tydligt i synen på kultur, trots en flerspråkig mångkulturell kontext så blir mångkultur någonting annat som inte är det vanliga i förskolan. Det finns en vilja att inkludera mångkultur och olika språk men en tveksamhet hur man gör det utan att besitta en förkunskap om det.

”...det är ju så mycket med identitet så det tror jag att det är det är ju så mycket om den du är så därför tror jag det är viktigt att vi som pedagoger också kan ha en förståelse för de olika kulturerna sen är det ju också väldigt individuellt men vi måste ändå ha en förståelse lite kring uppfostran för att kunna bemöta dem och också för att vidga vår egen för jag utgår från min egen norm men vi måste ju samtidigt förstå att så ser det ju inte ut för alla andra i bemötande tänker jag” (Förskollärare 4)

Att bli medveten om olika normer är en viktig del i pedagogiken för att kunna bemöta med ett inkluderande förhållningssätt. Förskollärare 4 menar att en förståelse för olika kulturella normer

är viktigt i flerspråkig undervisning. Utmaningen ligger där i att förändra tanken om att man behöver förstå något för att undervisa om det. Med förståelsen att det finns olikheter kan ett förhållningssätt skapas där olikheter ses som det vanliga. Att ha olika kulturer i förskolan kan berika genom att möjliggöra fler sätt att vara. Men då måste normer i förskolan synliggöras och diskuteras så att mångkultur ges en naturlig plats i vardagliga undervisningssituationer.

”Om vi har någon form av fest så tänker på vi att lyfta alla språk som finns på förskolan och då brukar barnen bli mer glada och de visar glädje och säger- wow jag lyssnar på den här hemma vi har den här hemma också. Och man ser att barnen hittar sig själv och sin identitet” (Förskollärare 3)

Förskollärare 3 ger ovan exempel på hur mångkultur kan ges plats i förskolan och att det möjliggör ett inkluderande identitetsskapande där barn får lov ha flera grupptillhörigheter och att dessa går in i varandra och bidrar med nya upplevelser och sätt att se på världen. Dessutom kan den typen av inkludering öppna nya möjligheter i undervisningen kring flerspråkighet. Det finns dock ett problem med förhållningssättet till mångkultur och det handlar om toleransperspektiv. Om mångkulturen används som tillfälliga element i undervisningen bekräftas det som ett tillfälligt tillägg i normen. De som befinner sig inom normen besitter då toleransmakten och kan godtyckligt välja när, var, hur, vilken och vilka uttryck av kultur som tolereras.

”När man fyller år sjunger vi också på olika språk och lyfter upp alla språk så barnen får se olika språk”
(Förskollärare 3)

I citatet ovan av förskollärare 3 kan vi se ett tydligt exempel på hur ett inkluderingsperspektiv främjar barns identitetsskapande och grupptillhörighet. Att man kan tillhöra flera grupper, man kan tillhöra gruppen som talar modersmålet men samtidigt tillhöra förskolans och samhällets gemenskap när man får möjlighet att ta plats och känna att ens identitet är viktig. Även förskollärare 1 och 5 beskriver vikten av att känna tillhörighet och att kunna identifiera sig.

”Ibland vet vi att barnen kan men de vågar inte visa, kanske just det barnet är ensamt om sitt språk medan vi har andra barn i gruppen där många talar samma språk och då uppmuntrar de varandra att tala det och det barnet som talar albanska, vi har ett barn, det är minoritet. Ska det då stå helt själv och berätta vad apelsin heter på albanska så skäms det” (Förskollärare 3)

Förskollärare 3 beskriver ovan att barn som inte kan det svenska språket ibland kan skämmas och inte vilja svara på frågor. Hen menar också att barn tänker att det är svenska man pratar på förskolan och kan de inte svenska språket väljer de istället att vara tysta. För barn som väljer att vara tysta kan risken att falla utanför normen vara stor. Det är en av effekterna med en språknorm som utgår från enspråkighet. Hur barn använder sina språk skiljer sig lika mycket som barns personligheter, somliga barn börjar tala direkt medan andra barn är tysta en längre tid.

5.3 Barns förutsättningar

Förskollärare beskriver att barn med olika modersmål ges förutsättningar att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål genom att använda digitala hjälpmedel, ljudböcker, UR och Ipad. Finns det pedagoger på förskolan som har något utav barnens modersmål brukar de ta hjälp av varandra. De nämner även föräldrakontakten och att den är extra viktigt i kontexter med flerspråkighet. Att koppla in hemmet och visa nyfikenhet för att komma nära deras intressen.

”Man kan ta in experter just inom det språket att ha högläsning” (Förskollärare 5)

Förskollärare 5 menar att det finns mycket kunskap i samhället som kan tas till vara på i förskolan så som kulturarbetare, konstnärer och föräldrar. Experterna kan bidra till att förändra normen genom att förskolan visar många olika många sätt att vara och uttrycka sig. På så vis kan förskolans normer visa på och uppmuntra mångfald inom språk och kultur.

”Vi har litteratur på olika språk och i den mån vi kan har vi kollegor som läser den litteratur och sen använder oss av media, sagor via Ipaden som barnen kan lyssna på och berätta för föräldrarna att det är viktigt att prata hemspråket hemma för det är där grunderna byggs”. (Förskollärare 1)

Genom vårt material kan vi tyda att förskollärarna anser att flerspråkig litteratur och kollegor som kan läsa dem beskrivs som en framgångsfaktor.

”Man får inte glömma vårt samarbete pedagoger emellan där vi är många precis som här blandade från många kulturer så man kan ju också ta hjälp av grannavdelningen för de som behöver extra stöd i det här språket” (Förskollärare 5)

I citatet ovan ser vi tecken på hur det är de barn vars språk förskollärarna besitter som blir inkluderade.

5.4 Strategier och pedagogiska metoder

Trots att förskollärare ovan har nämnt att de saknar tid och kunskap kring undervisning med flerspråkiga barn framgår det ändå mängder av olika strategier och metoder de använder sig utav. Förskollärarna beskriver att man kan skapa förutsättningar genom att kommunicera och skapa förutsättningar tillsammans med arbetslaget, i det lilla. Genom kommunikation och att följa läroplanen kan förutsättningar skapas för alla förskolans avdelningar. Dessa strategier menar förskollärarna ger bättre förutsättningar för flerspråkiga barn att likvärdigt delta i undervisningen. Problemet med resonemanget är att alla barn inte får samma förutsättningar beroende på pedagogers språkkompetenser. Förskollärarna utgår från ett inkluderingsperspektiv som gynnar de barn som blir mötta i sitt modersmål men det finns fortfarande barn som har ett annat modersmål och inte blir utmanade i det.

Förskollärare använder i sin undervisning strategier och metoder så som bilder, bildstöd, kroppsspråk, tecken som stöd, teckenspråk och TAKK.

”Att använda tydliga begrepp, tydliga bilder, vanliga bilder, det behöver inte vara takkbilder, använda kroppsspråk, nämna begrepp utan att rätta barnen” (Förskollärare 3)

Förskollärare 3 beskriver att det är viktigt att man repeterar begreppen och gör det mer tydligt för barn. Man ska aldrig rätta barn utan istället upprepa det rätta begreppet. Hen beskriver att man genom att inte rätta barnen istället får dem att våga mer. För om man rättar dem kanske de istället backar och det vill vi inte. Vi vill att de ska komma fram och våga mer.

”Jag brukar låta barnen själva berätta vad som händer i bilderna. Och de barnen jag har brukar använda sitt eget språk och jag vet inte om det är ett riktigt språk eller om hen bara babblar men hen visar samtidigt med kroppsspråket och händerna och jag säger - AHA OKEJ. Och jag repeterar om och om igen” (Förskollärare 3)

Förskollärare 5 beskriver i citatet ovan att de använder mycket bilder och böcker som strategier för att barnen ska höra de tydliga begreppen. Vi tolkar att de arbetar med språkutveckling med

flerspråkiga barn där de inte lägger vikt eller värdering i vilket språk de talar, det viktiga är att de ska förstå vad barnen menar och att barnen ska förstå vad pedagogerna menar samtidigt som de lär sig begreppens betydelse på svenska.

”Vissa går det lätt för och vissa inte, därför måste undervisningen och metod eller vad man säger men undervisningen vara skraddarsydd för varje barn” (Förskollärare 5)

Förskollärare 5 menar att förhållningsättet måste vara detsamma för ett likvärdigt bemötande måste man skraddarsy undervisningsmetoderna utifrån barns förutsättningar. Att man har fokus kring de barn som behöver det där lilla extra och att man gör det förståeligt. Förskollärare 5 beskriver även vikten av dokumentation som sin strategi att bemöta flerspråkighet. Eftersom de iscensätter och planerar aktiviteter och vuxna inte är hundra procentigt med i barns lek måste de fokusera kring vad som händer i mellanrummen, allting annat utanför planerade aktiviteter, att barnen i mellanrummen kommunicerar jättemycket.

”...det blir svårt för oss att hjälpa dem i modersmålet, återigen då kanske man kan ta hjälp av en kollega som pratar modersmålet, min strategi har varit just den, att erbjuda både svenskan och modersmålet parallellt...som att han samma bok fast på olika språk” (Förskollärare 4)

Förskollärare 4 beskriver i citaten ovan att det är bra att använda kollegor som kan språket. Det är något som blir begränsat då pedagogers språkkunskaper varierar. Om det är kollegor på andra avdelningar så blir det kanske något speciellt som händer vid enstaka tillfällen. Det befäster språknormen då det går utanför det som är vanligt. När man kan utmana de barn som har de språken, men de andra barnen utmaning i modersmål blir kan inte ges? Vad händer med likvärdigheten när de metoder som används för att möta flerspråkighet delar på barnens möjligheter? Det finns en medvetenhet kring dessa utmaningar undervisa för att alla barn ska kunna förstå och delta.

”Jag försöker ta det mycket saktare och ser så jag har alla barnen i gruppen med mig” (Förskollärare 1)

Förskollärare 1 beskriver ovan att man som förskollärare känner ganska snabbt om barnen är intresserade av det man vill undervisa. Om hen läser en bok med barn som inte riktigt har det

svenska språket så visar hen alltid bilder innan hen börjar läsa för att sedan gå tillbaka till bilderna igen för att se hur mycket barnen fått ut av sagostunden.

”Vi ska anpassa undervisningen till det här barnen och jag tänker som vi tänker att vi har öppna miljöer, hundraspråkighet, kompetenta barnet... allt som vi gör använder vi oss också av till de barnen, istället för 100 språk har vi 101 språk och det språket är det som barnet uttrycker sig i. Barnen ska delta i det vi gör, att fånga de barnen som har flera språk det vara viktigt att fånga deras intresse, utmana dem, att komma in och delta i våra aktiviteter och ta plats” (Förskollärare 3)

Citatet ovan visar på ett inkluderingsperspektiv då hon vill jobba med en grupp där alla barn kan delta i samma aktiviteter oavsett vilket språk de har. När hen nämner det kompetenta barnet och 101 språk så inkluderar hen flerspråkigheten in pedagogikens terminologi.

Samtliga förskollärare delar upp barnen i grupper för att utmana dem i undervisningen. Deras strategier och metoder när det kommer till gruppindelning skiljer sig åt. Citatet nedan visar på att förskollärare 1 anser att det är viktigt att man delar upp barnen utifrån var de befinner sig språkligt för att på så sätt kunna utmana varje barn utifrån deras förutsättningar.

”Vi delar också in barnen i mindre grupper varje dag, då försöker vi också se att man blandar grupperna så att de är på samma nivå så man kan utmana och utveckla barnen utifrån där de är i språket” (Förskollärare 1)

Citatet nedan visar på att förskollärare 4 anser att man bör göra en gruppindelning där man blandar språkkompetenser då barn lär av varandra.

”Att man också lär av och med varandra, att man som pedagog kan lite se att där kan vi ha en bra kommunikation. Ett barn som är lite starkare i sitt språk kanske kan berätta för eller berätta för den som inte har det svenska språket än eller behöver utveckla det” (Förskollärare 4)

Förskollärare 4 befäster i nedanstående citat språkliga förebilder som en viktig källa till språkutveckling. Förskollärare 4 menar också på att de barn som är längre komna rent språkligt kan vara språkliga förebilder för de som inte kommit lika långt i sin språkutveckling.

”...för det är ju också en vinning för de som är längre fram att få sätta ord på sitt lärande” (Förskollärare 4)

5.5 Vi och dom

”Jag tror man måste utgå från deras modersmål och kolla vilken bas de har, hur långt är dem där? för att kunna veta vad de besitter... för att prata om begrepp som de ännu inte har på sitt modersmål på svenska tror jag blir jättesvårt ” (Förskollärare 4)

Citatet ovan visar på att hen utgår från modersmål som ett annat språk än svenska när flerspråkighet diskuteras. Förskollärare 4 benämner modersmålet som ”deras” i motsats till; våran. Språkbruket antyder att det finns två grupper trots att alla människor har ett modersmål. Vi tolkar det som att förskolläraren vill inkludera ”de andra”. Men genom att kategorisera uppstår en norm där ”de” inte passar in och ett toleransperspektiv framträder.

” Jag tycker att det inte är några nackdelar med att undervisa flerspråkiga utan jag tycker det är en bra grej” (Förskollärare 2)

Förskollärare 2 såg inte några nackdelar med att undervisa flerspråkiga barn trots att frågan handlade om förskollärares förutsättningar. Genom att hen använder ordet nackdelar i sitt citat kan vi tolka det som att hen valt att inkludera flerspråkighet. Det visar på ett toleransperspektiv, effekten av toleransperspektivet är att det befäster maktrelationen mellan de som befinner sig inom normen och de som befinner sig utanför normen. Det blir de som är inom normen som besitter makten att inkludera och bidrar till en asymmetrisk maktrelation.

6. Diskussion

I diskussionen kommer resultat och analys från föregående kapitel att diskuteras samt ställas i relation till den tidigare forskning som vi presenterat i arbetet. Resultat och analys kapitlet har redogjort för fem centrala teman utifrån förskollärares beskrivningar av flerspråkig undervisning och det är dessa vi kommer utgå utifrån i diskussionen.

6.1 Förskollärares förutsättningar

Enligt Kultti (2012) behöver pedagoger på förskolan kunskap och förutsättningar för att arbeta med barn som är flerspråkiga. I vårt material framgår det att förskollärarna anser sig sakna kunskap kring flerspråkighet och att den kunskapen de besitter har de själva förvärvat genom erfarenhet och intressen. Pedagogers flerspråkighet lyfts som en förutsättning i att bedriva flerspråkig undervisning och att genom dessa språkkompetenser ha möjlighet att möta barnen i deras språk. Skans (2011) lyfter fram de kvalitativa skillnader som synliggjordes i hans material när bara vissa barn fick ta del av sitt modersmål på förskolan. Rätten till en likvärdig undervisning blir då beroende av de pedagoger som arbetar där och deras språkkompetenser. Förskollärarna lyfter hur dessa språkkompetenser kan möta barn i deras språk och hur viktigt det är. Dock framgår det genom intervjuerna att det uppstår ett problem eftersom att språkkompetenserna varierar och alla barns språk inte behärskas av pedagoger. Kultti (2012) skriver att det verbala språket bara är en del av att kommunicera och att kommunikation är ett möte mellan människor där de samordnar fysiska och verbala handlingar. Men in vår empiri är det bara en förskollärare som nämner att det verbala språket är en del av kommunikationen. Förskollärarna lyfter att de ändå kan undervisa med ett bredare fokus än modersmål genom språkutveckling generellt utifrån ett inkluderingsperspektiv. Förskollärarna försöker göra förskolan förståelig för alla barn genom till exempel digitala hjälpmedel, bildstöd, TAKK, kroppsspråk och framförallt tydlighet.

6.2 Kultur och identitet

Cummins (2017) skriver att språknormen hindrar en flerspråkig undervisning. I vårt material beskrivs det att kulturens roll är viktig för en flerspråkig undervisning. Genom att erbjuda element av mångkultur menar förskollärarna att de belyser olika sätt att vara och att det ska finnas en acceptans till kulturella och språkliga olikheter. Detta beskriver ett toleransperspektiv där alla ska ses och bemötas lika genom att bli accepterade. Problematiken i att alla har olika förutsättningar och att bara fokusera på att kulturell tolerans bidrar till att bygga upp en norm. Normen som byggs upp är den vanliga undervisningen som sker regelbundet, där undantag som mångkulturella element, exempelvis fester och födelsedagssånger används för att inkludera. Det konstrueras en kulturell norm för vad som blir normal kultur i förskolan, allt som läggs till den vanliga undervisningen blir ett komplement till den konstruerade undervisningsnormen. I relation till denna norm framträder det andra, det som inte är det vanliga utan endast tillägg för att inkludera eller tolerera. Detta innebär att de kulturer och språk som lyfts in blir normbrytande och dessa barn beskrivs av förskollärarna som de andra, alltså de som inte har svenska som modersmål trots att dessa andra kan vara en språkligmajoritet i barngruppen.

Enligt Kultti (2012) kan man känna sig otillräcklig och osäker eftersom man inte kan behärska alla världens språk. Men däremot kan man visa ett intresse för alla språk och för att göra det krävs det inte att man kan behärska språken. Även om det kan vara stora delar av barngruppen som delar samma modersmål till exempel arabiska och de barn som behärskar arabiska i någon utsträckning kan mötas av pedagoger med språkkompetens i deras språk bidrar detta till att skapa ett utanförskap för de barn som har ett annat modersmål. Barnen i området vi genomfört studien i har en bred blandning av olika modersmål och pedagogerna har inte kunskap och tid att lyfta alla språk. Det skapar olika förutsättningar för barn beroende på hur vanligt deras språk är i förskolan. Det är bra för de barn vars pedagoger kan deras språk då de får stimulans i sitt modersmål. Det är också bra om man tänker på språk som ett socialt fenomen för det blir normaliserat att prata olika språk och man uppmärksammar det. Men vad händer med de barn som är flerspråkiga men inte får samma stimulans och möjlighet till sitt modersmål på förskolan? Vilket Skans (2011) menar på inte blir någon likvärdig utbildning när vissa barn får ta del av sitt modersmål av pedagoger på

förskolan medan andra inte får. Empirin visar på att förskollärare inte har fått tillräcklig utbildning kring flerspråkighet. Men bara utbildning räcker inte eftersom man inte kan utbilda förskollärare i alla olika språk. Man kommer aldrig ha språkkompetensen för att möta alla språk men man kan få utbildning i att kunna bemöta flerspråkighet och vad för strategier man kan tillämpa. Språkutbildning räcker inte för som Cummins (2017) skriver måste man förändra hela synen på flerspråkig undervisning. Det är inte enbart språkkompetens som behövs utan en medvetenhet om språk som socialt fenomen och inte bara språkutveckling

6.3 Strategier och metoder för att möta barns förutsättningar

Enligt Cummins (2017) är det viktigt att pedagogerna gör både individuella och kollektiva val kring hur de ska förhålla sig till mångfaldsfrågor. De val man sedan gjort menar Cummins (2017) är det som sedan speglar och formar deras roll som pedagoger. För att möta barns olika förutsättningar försöker förskollärarna individanpassa undervisningen för att nå varje enskilt barn med utmaningar som stimulerar just det barnets språkutveckling, detta ses som en svårighet då insatserna är begränsade utifrån förutsättningarna. Cummins (2017) anser att relationen mellan vuxen och barn är viktig i undervisningssammanhang och i vårt material har förskollärarna inte beskrivit relationsskapande som något centralt för undervisningssammanhang. De förutsättningar som finns är flerspråkiga pedagoger som kan möta och utmana barnen som pratar samma som språk som pedagogen. Föräldrarna ses som en tillgång, ju mer föräldrasamverkan kring språk desto lättare blir de med språkundervisningen. Förskollärarna uppmuntrar föräldrar att använda bibliotek och tala sitt modersmål med barnen för att ge dem känslorna i språket. Det finns en vilja att dela och sprida förskolans kunskap om språkutveckling till föräldrar och ta tillvara på föräldrarnas språkkompetens. Böcker och digitala verktyg används för att möta olika förutsättningar och språkliga kompetenser. Det finns en tanke om att göra undervisningen förståelig för alla barn och förskolläraren kopplar detta till värdegrund och demokrati.

Enligt Kultti (2012) är miljön en viktig faktor i utvecklandet i av språket. I materialet ser vi inte att den fysiska miljön anses vara nämnbart viktigt i undervisningen med flerspråkiga barn däremot ska metoderna ska anpassas efter barnens behov, exempel på den typen av anpassning är bildstöd, TAKK, teckenstöd, kroppsspråk, flerspråkig litteratur, tydlighet och upprepning. Den

typen av metoder kan appliceras i den vardagliga vanliga undervisningen så att de inte blir ett undantag som befäster språknormen. Genom att inkludera dessa metoder kan en ny undervisningsnorm i flerspråkiga kontexter konstrueras där alla möts med så brett utbud av utmaningar som möjligt, och alla sätta att uttrycka sig värderas och ges plats inom det vanliga vardagliga undervisnings sammanhanget i förskolan. I Palla och Vallberg Roth (2018) framgår det att ett kännetecken utav undervisning kan vara att barnen kan ses som resurs och använda deras olika språk och kulturer i verksamheten. Det är även något som blir synligt i vårt material då förskollärarna beskriver att barn lär av varandra och att de kan vara språkliga förebilder för varandra.

6.4 Vi och dom

Cummins (2017) i sin bok om språknormer inom den svenska skolan, genom vårt material kan vi applicera det även inom förskolan då vi märkte att det är svenska som är språknormen och om du då har ett annat modersmål än svenska hamnar du utanför normen. Har barn svenska som modersmål och lär sig ytterligare ett språk så är det inte något förskollärarna nämnt något om när vi pratat om flerspråkighet. I verkligheten befinner sig barn i en flerspråkig kontext oavsett vilket modersmål de har och i en globaliserad värld och en mångkulturell förskola utgår inte språknormen från verkligheten utan är en konstruktion utifrån den upplevda verkligheten. Språket rör sig idag mellan olika länder och det gör att befolkningar inte är homogena. Vi vill lägga vikt vid förskollärarnas benämningar på flerspråkiga som ”de” och ”dem”, då materialet visar på flerspråkiga som en homogen grupp. Det blir ett problem när man som förskollärare ska möta varje enskilt barn utifrån deras förutsättningar och behov om man klassificerar flerspråkighet som en homogen grupp.

6.5 Metoddiskussion

Eftersom det är en kvalitativ studie är antalet intervjuade förskollärare lågt. Empirin kan bara beskriva de intervjuade förskollärarnas perspektiv och kan därmed inte beskriva en professionens uppfattning kring studiens begrepp. Det begränsar analysen till att handla om förskollärares perspektiv men samtidigt ger det möjligheten att fördjupa analysen utifrån frågeställningarna och

ge en förståelse av förskollärares perspektiv. Denna begränsade data måste analysera utifrån sitt begränsade omfång och resultatet blir endast ett stickprov ur förskollärares perspektiv. Larsen (2009) menar att en nackdel med kvalitativ metod är att resultatet inte kan generaliseras. Vi valde att utföra intervjuerna på en för förskollärarna känd plats så att de intervjuade skulle känna sig trygga och på så vis ha lättare för att svara på frågorna. De tre förskolorna är belägna i samma område och på så vis kan ett fåtal intervjuer ändå generaliseras till området och bidra med beskrivningar som är relevanta som ett exempel på hur förskollärare i en flerspråkig kontext förhåller sig till flerspråkighet och undervisning. Studien kan ses i relation till tidigare forskning och då bidra med beskrivningar från en praktik där syftet och frågeställningarna i studien är relevanta. Området studien genomförts på är som nämnt bekant för oss då vi arbetat i samma kontext. Det har gett oss möjlighet att enkelt få tillgång till de intervjuade förskollärarna som gärna ställde upp. Samtidigt medför det en påverkan då vi tidigare träffat de intervjuade förskolläraren, förskollärarna kanske vågade svara mer öppet men de kan också ha begränsat sina svar utifrån vad de upplevde att vi ville höra. Vår förkunskap om området och förskollärarna kan också ha påverkat våra tolkningar av materialet. Vi var medvetna om det och det påverkade valet av normkritiskt perspektiv då vi ville se djupare på den för oss kända kontexten. Detta djup hade inte varit möjligt utan vår förkunskap av området.

7. Avslutning

Genom att synliggöra förskollärares perspektiv på flerspråkighet utifrån undervisningsbegreppet kan uppsatsen bidra med kunskap utifrån ett normkritiskt perspektiv. Studien har synliggjort förskollärares undervisningsstrategier och med ett normkritiskt perspektiv förstått hur dessa påverkas av förutsättningarna i förskolan och hur strategierna påverkar barns förutsättningar. Studien har även synliggjort en förskolpraktik där likvärdig undervisning inte kan garanteras utifrån läroplanens undervisningsuppdrag. Resultatet visar på att ett rådande toleransperspektiv som blir problematiskt i undervisningen samt i en bredare samhällskontext. Uppsatsen har identifierat både språknormen kopplat till undervisning samt barns rätt till likvärdig utbildning och anser att båda är både relevanta och intressanta att forska vidare kring utifrån ett normkritiskt perspektiv. Vi hoppas genom att lyfta dessa aspekter i studien kunna bidra till forskningsfältet.

8. Referenslista

Alvehus, Johan (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod. En handbok*. Stockholm: Liber

Björkman, Lotta och Bromseth, Janne (red.) (2019). *Normkritisk pedagogik: perspektiv, utmaningar och möjligheter*. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur

Cummins, Jim (2017). *Flerspråkiga elever: effektiv undervisning i en utmanande tid*. Första utgåvan Stockholm: Natur & Kultur

Förskolans kvalitet och måluppfyllelse. (2018). Skolinspektionen

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Rapport-till-regeringen/Redovisning-av-regeringsuppdrag/forskolans-kvalitet-och-maluppfyllelse2/>

Kultti, Anne (2014). *Flerspråkiga barns villkor i förskolan: lärande av och på ett andra språk*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Kultti, Anne (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan [Elektronisk resurs] : villkor för deltagande och lärande*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2012

Tillgänglig på Internet: <http://hdl.handle.net/2077/29219>

Larsen, Ann Kristin (2009). *Metod helt enkelt: en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Läroplan för förskolan: Lpfö 18. (2018). Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

Lövkrona, Inger och Rejmer, Annika (2016). Normkritik en metod i värdegrundsarbetet. *Värdegrundsarbete i akademien*. 133-142

Tillgänglig på Internet: <http://hkr.diva-portal.org/smash/get/diva2:1280767/FULLTEXT01.pdf>

(Hämtad 2019-05-12)

Otterup, Tore. 2018. Flerspråkighet som resurs. Skolverket.

<https://www.skolverket.se/download/18.189c87ae1623366ff3718a5/1524039100811/Flersprakig-het-som-resurs-tore-otterup-20180418.pdf> (Hämtad 2019-05-27)

Palla, Linda & Vallberg Roth, Ann-Christine (2018) Characteristics of preschool teaching in language, communication and multilingualism: expressions from ten swedish municipalities. PROBLEMS OF EDUCATION IN THE 21st CENTURY 76 (2) ss. 189-214. Tillgänglig på internet: http://www.scientiasocialis.lt/pec/node/files/pdf/vol76/189-214.Palla_Vol.76-2_PEC.pdf (Hämtad: 2019-05-14)

Salmson, Karin & Ivarsson, Johanna (2015). *Normkreativitet i förskolan: om normkritik och vägar till likabehandling*. 1. uppl. Linköping: Olik

Skans, Anders (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. Licentiatavhandling Malmö : Malmö högskola, 2011

Tillgänglig på Internet: <http://hdl.handle.net/2043/11603> (Hämtad 2019-04-29)

Sverige (2010). *Skollagen (2010:800): med Lagen om införande av skollagen (2010:801)*. Stockholm: Norstedts juridik

Thulin, Susanne & Jonsson, Agneta (2018). Undervisning i förskolan [Elektronisk resurs] om möjligheter att integrera förskolans bildningsideal med nya uppdrag. *Barn*. :3-4, s. 95-108
Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hkr:diva-18958> (Hämtad 2019-05-11)

Vallberg Roth, Ann-Christine, Holmberg, Ylva, Palla, Linda, Stensson, Catrin & Tallberg Broman, Ingegerd (2018). *Undervisning och sambedömning i förskola. [Elektronisk resurs] : förskollärares och chefers skriftliga beskrivningar år 2016*. Malmö: Malmö universitet
Tillgänglig på Internet: <http://muep.mau.se/handle/2043/24496> (Hämtad 2019-05-19)

Vallberg Roth, Ann-Christine, Holmberg, Ylva, Löf, Camilla, Palla, Linda & Stensson, Catrin (2019b) Undervisning och sambedömning i förskola: Förskollärares och chefers skriftliga beskrivningar Malmö: Malmö Universitet Tillgänglig på internet: <http://muep.mau.se/handle/2043/28327> (Hämtad 2019-05-19)

Vetenskapsrådet (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk– samhällsvetenskaplig forskning. Tillgänglig på internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (Hämtad 2019-05-14)

9. Bilaga

Intervjufrågor:

1. Hur ser du på dina förutsättningar att bedriva undervisning med flerspråkiga barn?
2. Hur ges barn med annat modersmål än svenska möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål?
3. Vad använder du som förskollärare för strategier i utvecklandet av det svenska språket med flerspråkiga barn?
4. Hur lägger du upp undervisningen när barn i en grupp har olika modersmål, Påverkas förhållningssättet & undervisningsmetoderna? Och isåfall på vilket sätt?

ANTECKNINGAR: